

Wat weten we?

Bijna vanaf de start van wat de coronacrisis is gaan heten hebben we vanuit het buurtgebouw Batavia dagelijks maaltijden versterkt aan gemiddeld zo'n 150 personen per dag. En dat zo'n twee maanden lang. Naast de maaltijden delen we verse groente en fruit uit terwijl we voor een meer selecte groep ook voedselpakketten hebben samengesteld. Het grote aantal mensen dat dagelijks in de Tidorestraat in de rij staat heeft ons verrast en toch ook weer niet. We wisten dat er armoede was in onze buurt maar we wisten ook dat er veel schaamte was en dat men er niet makkelijk over praatte. Maar corona heeft dat allemaal veranderd. Want armoede lijkt nu niet meer een individuele schuld, maar iets waar je niets aan kunt doen. Het is een virus dat van ver komt en waardoor vele duizenden banen en baantjes opeens zijn verdwenen. Dat maakt het ook makkelijker om er voor uit te komen dat je wel enige steun kunt gebruiken.

De ruime mogelijkheden om maaltijden uit te delen zoals in de beginperiode van de coronacrisis zijn er ondertussen niet meer. En toen we de keuze moesten maken voor of doorgaan met maaltijden uitdelen of geld aanvragen voor voedselpakketten hebben we duidelijk voor dat laatste gekozen. Met een (hopelijk wekelijks) voedselpakket hoeven mensen niet in het openbaar in een rij te gaan staan (wat toch wel vernederend is) terwijl we bij voedselpakketten ook veel beter ervoor kunnen zorgen dat het terecht komt bij de mensen die het echt nodig hebben. Wel blijven we een keer per week maaltijden verzorgen voor zo'n 60 tot 80 mensen. Tegelijkertijd hebben we ons de vraag gesteld hoe nodig het is wat we doen, wat we nog meer kunnen doen of wat niet nodig is. Antwoorden op die vragen krijgen we echter alleen als we in gesprek gaan met de mensen die in de rij staan. Als eerste hebben we hun een kleine vragenlijst voorgelegd. Kernvragen daarop waren: komen ze uit de buurt, wat is hun gezinssamenstelling, wat betekent corona voor hun inkomen. Aanvullend hebben we een klein aantal interviews afgenomen. Daar blijven we ook mee doorgaan. Maar het is ook belangrijk om snel de eerste indrukken al te delen. Het volgende beeld komt naar voren.

Waar komen ze vandaan?

Het merendeel van de mensen komt uit de directe omgeving van het buurtgebouw. Mooier gezegd komen ze vooral uit de twee buurten zuidelijk van de Insulindeweg. Buurten die ook wel worden omschreven als de Sumatraplantsoenbuurt en de Ambonpleinbuurt. Maar naarmate de maaltijdverstrekking meer normaal werd, zagen we ook dat er mond-op-mond werd doorverteld en dat er zowel kennissen als onbekenden bij kwamen. Als we niet willen selecteren of op een andere manier bureaucratische eisen willen stellen, dan wordt het uiteindelijk 'wie het eerst komt, wie het eerst maalt'. En zeker met de idee dat we straks minder maaltijden uit te delen hebben is dat geen aantrekkelijk perspectief.

Wie zijn het?

Een deel van hen zit in een schuldhulpregeling en moet zien rond te komen van enkele tientjes per week voor voedsel enz. Voor hen zijn deze maaltijden een echte uitkomst. Omdat het hier altijd gaat

Stichting Dappere Dames

om gezinnen (al dan niet echtparen) met meerdere kinderen is dat meer dan meegenomen. Het lijkt hier te gaan om 'gewone' armoede die los staat van corona. Bij doorpraten blijkt dat echter niet het

geval. Enkelen hebben oudere kinderen die officieel uitwonend of zelfstandig zijn, maar die door corona hun inkomsten zagen wegvallen en nu dus weer 'thuis' wonen en mee-eten uit de uiterst beperkte pot. Een andere situatie was een dochter die niet meer de zorg aan kon voor de eigen dochter en nu is kleindochter dus bij oma. Een derde voorbeeld is een man die zijn zoon hielp met wat geld en daarvoor nieuwe schulden moest maken. Dat mag echter niet van de schuldhulpverlening en de schulden worden dan ook verzwegen ook al zijn ze er wel. De officiële regels van de schuldhulp en schuldsanering houden geen rekening met het gegeven dat mensen vanwege familiebanden niet nee kunnen zeggen (bloed is dikker dan water). Ook al lopen ze daardoor risico (einde schuldhulp), zijn er daardoor dagelijks tekorten (te weinig geld) en moet er noodzakelijkerwijs opnieuw risico gelopen worden door ja te zeggen tegen kleine klusjes tegen een beperkte vergoeding (verzwijgen inkomsten).

Een tweede belangrijke groep bestaat uit mensen die hun bijverdienste (en een klein deel ook hun hoofdverdienste) zijn kwijt geraakt. Die bijverdienste was niet altijd (en vaak niet) officieel geregeld, maar nu deze enkele honderden euro's per maand weggevallen zijn, is er opeens armoede. Want het is moeilijk om de tering naar de nering te zetten, als men van tevoren al de idee had dat het niet met minder kon. Bij de een ging het om een schoonmaakbaantje, bij de ander om werk als overblijfmoeder tegen een vrijwilligersvergoeding en bij een derde om het rondbrengen van thuisbezorgmaaltijden. Deze kleine tegenvallers komen niet in aanmerking voor welke Koolmeesondersteuning dan ook, juist omdat ze te klein zijn, maar waren daarom niet minder van betekenis.

Een derde groep zijn zij die ook van tevoren bekend waren als de werkende armen. Corona heeft geen effect gehad om hun inkomen, maar ze hadden het niet breed, maakten te veel uren, kunnen niet altijd gebruik maken van de verschillende toeslagen (bijvoorbeeld omdat ze hun huisvesting niet op de juiste manier geregeld hebben, inwoning hebben, wisselende inkomsten hebben enz. of gewoon de weg naar de regelingen niet weten) terwijl ze wel de kosten hebben en gebruiken de maaltijduitdeling nu gewoon omdat het een kans is die je niet moet laten lopen.

Een kleinere groep tenslotte bestaat uit volwassenen met thuiswonende volwassen kinderen. Zij worden gekort vanwege de kostendelersregeling terwijl hun 'kroost' niets bijdraagt. Dat dit spanningsvol is, mag geen verbazing wekken. Zij moeten rondkomen met enkele honderden euro's onder het bijstandsniveau. Tegelijkertijd is hier echter ook sprake van iets anders. Mensen kennen hun rechten niet en varen deels blind op verhalen. Een van die verhalen is dat als inwonende sturende kinderen neveninkomsten hebben uit arbeid dat betekent dat deze inkomsten moeten worden opgegeven en kunnen leiden tot minder huurtoeslag en zorgtoeslag. Als tijdens het interview hierover wordt doorgepraat blijkt er echter meer en vooral ook iets anders aan de hand te zijn. Ouders hebben geen of onvoldoende weet van de DUO-regelingen, van wat wel mag en gewoon kan, maar ze zijn ook geen gesprekspartner voor hun kinderen die grotendeels hun eigen koers varen. En als ouders het niet weten, kunnen ze ook de formulieren niet invullen als ze dan niet dan komen ze niet in aanmerking voor de rechten die daar mogelijk aan vast zitten. De reguliere hulpverlening wordt hier ook niet gezien als gesprekspartner want 'alles wat je hen vertelt, wordt toch tegen je

gebruikt' terwijl de hulpverlening pas iets kan/wil als mensen open vertellen wat er aan de hand is. Een niet op te heffen paradox zo lijkt het.

En dan is er nog een groep mensen die niet bestaan, maar er toch zijn. Het zijn mensen zonder verblijfsvergunning. Ook zij konden in de pre-corona-tijd overleven doordat er voldoende werk was, nu dit echter grotendeels is weggefallen komen ze in de problemen. En waar ze eerst geld binnen brachten om de huur te kunnen betalen, kosten ze nu geld omdat ze wel mee willen eten. En dan blijkt dat hun netwerk – nodig om zonder papieren toch te kunnen bestaan – te zwak is om deze nieuwe tegenslag op te vangen. En dan komen we ze tegen in de rij bij de maaltijduitdeling. En niet veel later horen we hun hele verhaal en kijken ze ons verwachtingsvol aan.

Als stichting Dappere Dames zien het als onze taak om vanuit een positieve houding aandacht voor deze situaties van vrouwen te vragen. Niet om hun te veroordelen, te bestraffen omdat ze kleine bijverdiensten niet opgeven enz. maar om te bewerkstelligen dat zij uiteindelijk eens hulp met perspectief krijgen. En dus vragen we in de interviews ook wat er nodig is om dat perspectief wel te zien. Daarbij kijken we ook naar wat we zelf kunnen bijdragen.

Wat moet er gebeuren:

1. De schuldhulpverlening helpt vooral bij schulden en wordt ervaren als een dwangbuis. Doordat je geen nieuwe schulden mag maken (en dat krijg je ook keer op keer te horen) worden problemen verzwegen met het risico dat mensen wel hun oude schulden kwijt zijn, maar ondertussen nieuwe hebben gemaakt. In de schuldhulpverlening moet niet alleen aandacht zijn voor het afbetalen van de schulden maar is ook hulp en steun om daarna weer het leven op een positieve manier vorm te kunnen geven. Bijvoorbeeld door hulp te bieden bij scholing, door loopbaancoaching te bieden enz. En als dit niet georganiseerd kan binnen de hulpverlening, dan moet het gewoon buiten om. Dat moeten mensen een maatje krijgen (of een steungroep) die wel de weg weet in de regels en die het vertrouwen heeft.
2. Verruim de mogelijkheden om bij te verdienen terwijl je een uitkering hebt. Belangrijk daarbij is de vrijwilligersvergoeding (1750 euro per jaar maximaal) die ook ingezet kan worden om mensen te stimuleren om zich te gaan scholen. We merken in Oost dat er van de zijde van het stadsdeel nauwelijks ruimte wordt geboden om vrijwilligersvergoedingen te geven. Dit terwijl veel van onze vrijwilligers alles aangrijpen om iets extra's te verdienen. We willen graag dat onze vrijwilligers cursussen volgen zodat ze beter worden in wat ze doen maar daarmee ook weer eerste kansen krijgen op de arbeidsmarkt. Maar dat betekent ook dat we subsidie moeten kunnen inzetten om dat mogelijk te maken en mensen soms ook een vergoeding moeten geven om die cursussen te volgen.
3. Uitbreiding en inhoudelijke versterking van informatie en advies aan bewoners met name waar het gaat om financiën en regelingen van de overheid. We moeten erkennen dat niet iedereen kan voldoen aan alle eisen die gesteld worden om bepaalde toeslagen te krijgen, terwijl ze daar wel recht op hebben. (Neem het voorbeeld van iemand die een woning huurt van iemand die die woning officieel niet mag doorverhuren. De woning kost echter wel geld

Stichting Dappere Dames

4. en was het 'gewoon' geregeld dat had deze persoon enkele honderden euro's aan huurtoeslag gekregen)
5. En niet onbelangrijk bedenk iets voor die ouders die gekort worden op hun uitkering omdat ze inwonende 18+ kinderen hebben die echter geen geld afdragen

Wat willen we zelf doen:

6. Het waren vooral vrouwen tussen de 40 en 65 jaar waarmee we een eerste reeks interviews mee hebben gehouden. Wat ze aangeven is dat ze nog steeds hun Nederlands willen verbeteren. (taalniveau ligt veelal tussen A1 en A2), dat ze hun digitale vaardigheden moeten verhogen omdat ze anders zich helemaal buitengesloten voelen en enkelen zeggen rondt (weliswaar in andere woorden) dat ze langdurig onderhoudshulp nodig hebben. Dus gewoon iemand die ze vertrouwen en die een keer of twee keer per maand alle post met hen doorneemt en bespreekt. En die in het verlengde daarvan ook de contacten legt met instanties en de formulieren invult. Het sluit goed aan bij wat we al aan het doen zijn, maar we weten nu ook dat we het beter moeten opzetten, met een hogere ambitie. Gewoon omdat het voor deze vrouwen van zo'n groot belang is willen ze ooit volwaardig en zelfstandig mee kunnen draaien in de samenleving. En dus vechten we nu nog harder om ons vrouwen centrum 'de dappere dame' te realiseren. En tegelijkertijd weten we ook dat wekelijkse voedselpakketten, een gratis maaltijd en de kans om iets bij te verdienen op de korte termijn belangrijk blijven.

Juni 2020, Amsterdam

Een notitie van de stichting Dappere Dames.
Opgesteld in samenwerking met Buurtschouders.